

ІСТОРИКО-МЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ТА ІНСТИТУЦІЙНО-ПРОЦЕДУРНІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ З УКРАЇНОЮ

У статті зазначено історичні передумови та термінологію стосовно створення діаспори. Показано шляхи створення західної та східної української діаспори, принципові відмінності між ними. Встановлено хронологічний порядок виникнення I–IV переселенських хвиль. Названо основні методи й засоби здійснення міжкультурної комунікації між закордонним українством і материнською нацією.

Ключові слова: діаспора, закордонне українство, I–IV переселенські хвилі, західна та східна українська діаспора, міжкультурна комунікація, транснаціональні спільноти.

I. Вступ

Хронологічний аналіз процесу створення закордонного українства потребує заглиблення в передумови виникнення західної та східної української діаспори, I–IV переселенських хвиль. Існує чимало наукових праць вітчизняних дослідників, присвячених саме історичним обставинам виникнення діаспори й міжкультурним відносинам у площині переселенців і материнської нації. Серед них статті О. Антонюка, Т. Веремчук, І. Ключковської, Г. Луцишин, О. Малиновської, Т. Цимбал та ін. Автор статті виокремлює найважливіші чинники діяльності спільнотного комунікативного згуртування світового українства з материнською нацією.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати історико-ментальні засади формування західної та східної української діаспори, I–IV переселенських хвиль і вказати на основні шляхи здійснення міжкультурної комунікації між закордонним українством та материнською нацією.

Завдання дослідження:

- проаналізувати історичні передумови виникнення діаспорних утворень;
- показати історико-ментальні засади формування західної та східної української діаспори, принципові відмінності між ними;
- дослідити порядок виникнення I–IV переселенських хвиль;
- зробити висновки щодо інституційно-процедурних механізмів здійснення міжкультурної комунікації між закордонним українством і материнською нацією.

III. Результати

Переселення громадян за кордон, створення діаспор за межами “материнської нації” зумовлено різними причинами. Серед них і необхідність втечі від труднощів соціально-економічного життя, релігійних утисків, колонізація територій, геополітичні зміни

тощо. О. Малиновська стверджує, що за здатністю захищати свої інтереси дослідники розрізняють “мобілізовані” діаспори – ті, що мають політичний, організаційний, фінансовий потенціал, та “пролетарські” – ті, що не володіють навичками відстоювання колективних інтересів [7, с. 41–48]. Аналіз діяльності закордонного українства підтвердив, що за будь-яких умов, однак, здійснюються культурні заходи, відкриваються цільові клуби, налагоджуються зв'язки з державними та громадськими організаціями тощо.

Багато науковців по-різному трактують поняття “діаспора”. Одне з визначень: це частина етносу, що внаслідок різних обставин опинилася поза межами свого етнічного ядра в іноетнічному середовищі, проте зберегла свою етнічну самобутність, виробила специфічну “діаспорну” самосвідомість, утворила організаційну структуру, що в сукупності дає їй можливість стримувати етнічну трансформацію та групову асиміляцію [2, с. 18]. Згідно з тлумаченням О. Антонюка, діаспора – значна частина представників народу, розселена за межами країни походження, що утворювалася шляхом насильницького виселення, внаслідок загрози геноциду, дії соціальних чи економічних факторів тощо [5, с. 117–119].

“Культурологічний словник” демонструє історичні передумови щодо трактування діаспори. Спершу українців, які залишали батьківщину, вважали емігрантами, згодом українською колонією, далі, залежно від місця поточного проживання, американсько-канадськими українцями, українськими австралійцями. Часто українських переселенців називають “зарубіжні українці”, “українська етнічна група”, “українська діаспора”. Можна назвати “світове українство”, однак термін охопить і мешканців України. Надаючи переваги терміну “українська діаспора”, О. Анто-

нюк тлумачить його так: українці або особи українського походження, що проживають за межами території України, які мають складну етнополітичну структуру, мають спільні національні витoki й виявляють внутрішню спроможність до самоорганізації [5, с. 117–119]. Ключковська зазначає, що українська діаспора – живий організм, який зазнає впливів та змін, зумовлених рядом економічних, політичних і культурних чинників. Вона вписується в загальну світову діаспорну та міграційну мозаїку, з властивими для неї внутрішніми суперечностями, конфліктами різних еміграційних хвиль, трансформаційними й асиміляційними процесами, на які зобов'язана реагувати держава [4, с. 70–75]. Відомо, що українська діаспора розсіяна по всьому світові. Будучи повноцінним елементом суспільства, вона все ж на пряму залежить від перебігу етнокультурних процесів на батьківщині.

Перелічимо характерні риси української діаспори:

- перебування частини українського етносу за межами території його ядра;
- переважно недобровільне розсіяння людей одного етнічного походження;
- майже цілковита належність до маргінального прошарку українського етносу;
- є інтегральною частиною країни поселення, внаслідок чого її члени є громадянами певної країни й не мають наміру повертатися на історичну батьківщину, одночасно прагнучи отримати від останньої допомогу в збереженні своєї етнокультурної ідентичності;
- є своєрідною формою соціуму, що опинилася за кордонами України й зберігає певну спільність інтересів та устремлень, незважаючи на ціннісні, матеріальні відмінності тощо [2, с. 19–21].

Історичний прогрес суспільства зумовлює певні географічні зміни, у тому числі серед населення. Українці завжди були вимушені боротися за власну територію, суверенність, незалежність. Унаслідок певних обставин численний прошарок населення був вимушений залишити територію України. Існують різні факти стосовно густоти заселення українцями інших країн. Побутує думка, що нині за кордоном працюють від 3 до 3,5 млн українців. О. Антонюк у “Культурологічному словнику” зазначає такий перебіг подій щодо утворення західної української діаспори. Переселенський рух був зумовлений зазвичай соціально-економічними та політичними чинниками. Так було прослідковано існування трьох хвиль. Хронологічно перша хвиля тривала із другої половини XIX ст. до початку Першої світової війни. Це була так звана трудова міграція, представники якої були вимушені покинути Україну через низький життєвий рівень, масове без-

земелля серед селян. Загалом “протягом 1877–1914 рр. із західноукраїнського краю виїхало за океан до Бразилії та Аргентини майже 50 тис. осіб”. Друга хвиля, що складалася переважно з українців зі складним соціально-економічним становищем та активної політичної еміграції, припадає на період між двома світовими війнами. “Майже 30 тис. емігрантів виїхало до Польщі, Австрії, Румунії, Німеччини, Югославії. До Канади прибуло понад 70 тис., до Аргентини – майже 50 тис., до США – 75 тис. українців”. Після Другої світової війни розпочалася третя хвиля, що складалася з переселенців, вмотивованих політичними чинниками. “У воєнні та повоєнні роки загальна кількість українських емігрантів (переважно із західної та центральної частин України) становила 260–300 тис. осіб, у тому числі країнах в Північній Америці осіло 150–170 тис., Південної Америки – 35–40 тис., Західної Європи – 65–75 тис., Австралії – 25–30 тис. осіб” [5, с. 183–186].

До західної діаспори можемо зарахувати як нащадків історичної української діаспори, так і представників новітньої еміграції, що залишили Україну з метою пошуку кращої роботи, реалізації власного наукового потенціалу та здобуття фінансової незалежності. Емігранти міжвоєнного й повоєнного періодів, заселяючи здебільшого США, Канаду, Бразилію, Аргентину, намагалися ментально, інституційно адаптуватися в країнах проживання. Вони створювали власні компактні поселення, у тому числі в Угорщині, Австрії, Німеччині, Італії тощо.

Під східною українською діаспорою О. Антонюк розуміє українську діаспору, що утворювалася шляхом переселення українців, починаючи з кінця XII ст., до внутрішніх губерній Російської імперії, згодом – до Росії та інших державних формувань колишнього СРСР (там проживає до 15% усього українського населення) [5, с. 403–404]. Сприймаючи російську націю як кровну і близьку за мовними ознаками та звичаєвим устроєм, емігранти України на Сході стали близькими до асиміляційних процесів і з часом інтегрувалися в російське суспільство. При стратегічному плануванні зовнішньої політики України щодо Росії слід пам'ятати, що представники східної української діаспори становлять кількісно великий потенціал для нашої держави, як потужний елемент впливу на зовнішні відносини Російської Федерації з Україною.

Огляд діяльності представників західної й східної української діаспори дає змогу підсумувати певні відмінності між ними. Якщо перші за станом громадської активності є самостійною національно-політичною одиницею, то другі переважно є етнокультурною спільнотою. Західна українська діаспора в

більшості має достатній ґрунт для подальшого існування, володіє необхідним категорійним апаратом, матеріальними статками й фінансовою підтримкою. Водночас східна діаспора потребує додаткового фінансування від держави походження, міжнародно-правового захисту та детальнішої організації у сфері комунікацій. Відповідно, представники західної української діаспори спроможні співпрацювати з громадськими організаціями України, охоче поширюють об'єктивну інформацію про материнську державу. Щодо східної діаспори, то її представники, імовірно, очікують дотацій з української сторони, для подальшого прославлення Батьківщини.

Історики та науковці умовно поділяють періоди переселення українського населення за кордон на чотири хвилі. Перша хвиля масового переселенського руху з України була зумовлена здебільшого економічним становищем. Надлишок робочої сили серед українців зумовив відтік громадян за кордон для подальшого працевлаштування. Суттєва відмінність таких емігрантів полягає в тому, що комунікативні зв'язки для них є лише методом спілкування рідною мовою на фоні складнощів відносин з іноземцями. У принципі вони не намагаються поширювати власну культуру, натомість, прагнуть швидше втягнутися в нове середовище існування. Часовий інтервал першої хвилі – межа XIX і XX ст.

Друга переселенська хвиля активізувалася в міжвоєнний період і була зумовлена політичними намірами. Міграцією в країни Європи українці демонстрували власне бажання бути неподалік від батьківщини, однак у новому політичному середовищі. Основним напрямом еміграції були країни: Польща, Чехословаччина, Німеччина, Франція. Меншою мірою спостерігався відтік українців за океан. На відміну від емігрантів за економічними причинами, політичні не зацікавлені в інтеграції в нове середовище, не намагаються злитися з місцевим суспільством. Такі представники діаспори зберігають тісний зв'язок з країною походження й до останнього віддані батьківщині. Однак, коли їхнє перебування за кордоном займає довгий час, вони постають перед вибором асиміляції чи шляху діаспори.

Третя хвиля еміграції тримала напрям нових країн для українців, таких як Данія, Нідерланди, Чилі, Колумбії, Тунісу тощо. Як вважає Г. Щигельська, завдяки організаційній та фінансовій базі, створеній представниками першої та другої еміграційних хвиль, політичним емігрантам третьої хвилі вдалося досить швидко адаптуватися в країнах поселення [10, с. 152–156].

Четверта хвиля й так звані “шлюбні еміграції” почали створювати в період 1960–1970-х рр. і 1980-х – на початку 1990-х рр. відносно не-

великі колонії в Ізраїлі, Іраку, Ірані, Саудівській Аравії, Єгипті, Японії тощо. Мотивами були прагнення працевлаштуватися за кордоном [2, с. 36]. Науковці вважають, що процес інтеграції трудових мігрантів у чужоземне середовище відбувається за декількома моделями: добровільної сегрегації, творення діаспор, асиміляції, маргіналізації (більшість українських емігрантів) [4, с. 70–75]. У важкі часи середини 90-х рр. XX ст. українці почали виїжджати в західноєвропейські країни зі стрімким економічним зростанням, серед яких Греція, Португалія, Італія, Іспанія, країни Бенілюксу тощо [9, с. 406].

Становлячи нову хвилю української діаспори, людські ресурси безмежні. Причиною цього є відтік нації вже в умовах визнання незалежності держави, а отже, емігранти мають розвинуте почуття національної ідентичності. Проживаючи в Україні з ментальністю рабського покорення, спричиненою радянською ідеологією, тепер вони із заробітчан перетворюються на вільних, гідних громадян. Співпрацюючи між собою, представники діаспори організують зустрічі на міждержавному, міжнаціональному рівнях. Будучи вихідцями з уже незалежної країни, вони мають можливість лобювати євроінтеграційні процеси, здійснювати вплив на економічні, культурні та духовні інституції тощо.

Нині закордонні українці часто є повноправними громадянами країн із різних континентів. Представники діаспори намагаються допомогти Україні налагодити економічне, фінансове, культурне становище шляхом входження до відповідних структур світового співтовариства. Популярними стають всесвітні форуми українців, які систематично відбуваються в Києві, починаючи з 1992 р. Під час таких зустрічей учасники розглядають питання щодо співпраці світового українства, підтримки українських громад у всіх регіонах їхнього проживання. Розглянемо, яким чином діаспора може покращувати міжкультурну взаємодію із співвітчизниками. Перш за все, емігранти, прибувши в країну подальшого проживання, магнітом тягнуться до вихідців з України. Вони створюють своєрідні транснаціональні спільноти, усередині яких панує взаємна підтримка й багатостороннє інформування. Члени діаспори проникають у численні комунікативні групи, що допомагають адаптуватися до нових умов проживання один одному, і разом з тим поширюють власну культуру в іноетнічному середовищі. Такі мігранти не особливо потребують політичної підтримки чи влади над собою зі сторони, що приймає. Вони створюють міні-країну, власні інституції й самостійно регулюють відносини.

Міжкультурна взаємодія між діаспорою та материнською нацією простежується також серед членів транснаціональних сімей.

Такий соціально-культурний обмін матиме позитивні наслідки у випадку забезпечення рівноваги між інтеграційними процесами й збереженням зв'язків з країнами походження. Волонтерські організації цілеспрямовано повинні працювати з дітьми в закладах освіти. Активізація молоді повинна відбуватися через розкриття їхнього інтелекту та творчого потенціалу. Діти представників діаспори повинні бути зацікавлені в масових спортивних подіях, благодійній і гуманітарній діяльності, товариських зустрічах. Серед активістів має існувати взаємозв'язок між громадськими, молодіжними, волонтерськими організаціями тощо. Такі умови існування в іноетнічному середовищі забезпечать збереження культурної ідентифікації населення діаспори, полегшать процес соціальної адаптації в новому для них середовищі.

Синтез об'єктивних соціально-економічних та етнічних процесів не завжди відбувається без труднощів. Міжнаціональні шлюби в таких умовах часто виступають важливим об'єктом етнокультурних і соціоекономічних політичних процесів. Транснаціональні сім'ї, крім інших суспільно значущих груп діаспори, є потужним державотворчим фактором впливу на політичні, економічні, культурні стратегії. Вони відображають тенденції інтернаціоналізації в етнокультурному середовищі. Втілюючи свої патріотичні задуми й поширюючи національну культуру за кордоном, українці становлять потужну платформу для міжкультурної комунікації, діяльність якої перевищує старання державних і недержавних інститутів. Відповідно, представники влади та опозиції українського народу повинні віддати належне діаспорним групам і сприяти їх діянням як активним поширювачам позитивного іміджу України у світі.

О. Малиновська наводить формулу М. Орошко – “формулу п'яти Т” [7, с. 44]. Згідно з нею, представники діаспори сприяють економічному розвитку країни походження в таких сферах: туризм, транспорт, телекомунікації, торгівля, трансферти. Ці галузі покращують український транспортний бізнес, збільшують національне виробництво, інтенсифікують обсяги міжнародної торгівлі тощо. Контакти між науково-технічним персоналом і співвітчизниками за кордоном прискорюють обмін новітніми технологіями, розвиток міжнародного співробітництва.

Г. Луцишин підкреслює важливість впливу українських університетів за кордоном [6, с. 234–236]. Такі організації виконують роль культурного посольства українства, вони активно досліджують життя діаспори серед місцевих жителів, зацікавлюють науковців інших держав тематикою української культури. Не менш важливим є практикуюче створення громадських шкіл, так званих “рідних шкіл”, в яких організовується вивчення

курсів українознавства, мови, літератури та мистецтва. Культурна ідентифікація засобами освіти, як слушно вважає Т. Цимбал, має відбуватися не на ґрунті етноцентризму та національного індивідуалізму, а у взаємодії із загальнолюдськими цінностями й смислами культури, тобто інтерсуб'єктивно [1, с. 194].

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету “Львівська політехніка” (МІОК) спрямовує свою діяльність на допомогу громадам українського зарубіжжя. І. Ключковська, що очолює цю інституцію, підкреслює, що закордонне українство є важливим демографічним, інтелектуальним, соціально-культурним та інформаційним ресурсом України [1, с. 25–28]. Крім наведених шляхів взаємодії між представниками діаспори із співвітчизниками, актуальними є наукові конференції. Відтак, МІОК ініціює проведення міжнародних конгресів “Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті”. При Інституті започатковано новий проект під назвою “Відкриймо для України українську діаспору”. Учасники мають змогу пізнати глибше життя своїх закордонних співвітчизників. Ефективним для допомоги громадам та школам різного типу українського зарубіжжя є створений МІОК освітньо-інформаційний портал “ДУДА” (Держава Україна – Діаспора). У межах проекту “Крок до України” Інститут працює над розробкою концепції інтерактивного підручника для впровадження новітніх методів вивчення й поширення української мови та культури. Забезпеченню прямих комунікативних відносин сприяє обмін шкільною й студентською молоддю.

Стеження за політичними подіями показує могутність української діаспори як суб'єкта впливу й лобювання державних інтересів. Для проведення успішної державної політики щодо діаспор велике значення має довіра до ініціатив уряду. Сформувані її можна шляхом проведення партнерських діалогів, прозорі взаємодії, забезпечуючи належну оцінку внеску діаспори засобами масової інформації, що формують відповідну громадську думку [1, с. 41–48].

Налагодженню міжнаціональної терпимості й толерантного ставлення сприяє також сукупність засобів масової інформації та комунікації. Відтак, діяльність мас-медіа, активне заповнення інтернет-простору забезпечують мирне співіснування в умовах міжкультурного середовища. Представники діаспори мають змогу завдяки національним ЗМІ отримувати найактуальніші факти з подій дня у світі. Наявність декількох джерел подачі інформації надає можливість реципієнтам створити власне об'єктивне бачення ситуації. Налагоджена діяльність засобів масової комуні-

кації, соціальна реклама, телепроекти відіграють велику роль у формуванні громадської думки щодо поточної проблеми.

Т. Веремчук окреслює основні функції діаспорних медіа в процесі міжкультурної комунікації:

- комунікативна (мас-медіа створюють зв'язок між діаспорною спільнотою й батьківщиною, забезпечують кооперацію між етнічних і міждержавних інституцій);
- ідентифікаційна (усвідомлення серед зарубіжних українців взаємної "культурної чужинності");
- освітньо-культурна (обмін знаннями й досвідом завдяки діяльності ЗМІ);
- орієнтувальна (медіа демонструють стандарти культурної системи іншого етносу, унаслідок чого кожен може обрати за прийнятну певну поведінку й отримати культурні орієнтири);
- дипломатична (вплив ЗМІ на вироблення зовнішньої політики);
- інтеграційна (налагодження діалогу між етносами, різними релігіями) тощо [8].

Безумовний вплив на міжкультурну комунікацію спільнотних угруповань діаспори з материнською нацією здійснюють соціальні мережі. Передача інформації на макрорівні є недооціненою державними структурами. Створені фахівцями новітні технології є каналами спілкування та підтримки відносин. Неважливо, чи на рівні домогосподарки, чи громадських організацій, комунікації в мережевих угрупованнях мають специфічний вплив на духовно-культурну атмосферу в суспільстві.

IV. Висновки

До глобального українського простору належить сукупність західної діаспори, східної діаспори, громадян незалежної держави України. Посідаючи недотичне місце в європейській спільноті, українське суспільство повинно активно співпрацювати зі стратегічно важливими зарубіжними партнерами. Стратегічний підхід до збереження української національної ідентичності в умовах зіткнення декількох культур повинен бути узгодженим на державному рівні. Не лише зовнішні відносини політичного характеру, а й співпраця на рівні гуманітарної політики, культурних відносин, інтернет-технологій, медіаресурсів, залучення бізнес-проектів, використання банківських ресурсів, впровадження інновацій тощо становлять платформу для здійснення успішної міжкультурної комунікації.

Очевидними є перспективи подальших розвідок. Галуззю для наступних досліджень можемо вважати соціально-комунікативні стратегії збереження національної ідентичності українською діаспорою. Актуальним також є не вивчене до кінця питання щодо практичного втілення культурних програм та слабких сторін діяльності закордонного українства.

Список використаної літератури

1. Гумницька Н. Глобальний український простір – проблеми збереження національної ідентичності / Наталя Гумницька // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проекція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори): зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 192–196.
2. Закордонне українство: сутність, структура, самоорганізація: підручник / В.Б. Євтух, А.А. Попок, В.П. Трощинський, С.Ю. Лазебник та ін.; за ред. В.Б. Євтуха; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; Центр сучасного суспільствознавства. – К.: Альтерпрес, 2011. – С. 304.
3. Ключковська І. Міжнародний інститут, культури та зв'язків з діаспорою для розвитку співпраці України-діаспори / Ірина Ключковська // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проекція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори): зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. – С. 25–28.
4. Ключковська І. Нова українська присутність у світі. Контекст східної української діаспори та "четвертої хвилі еміграції" / Ірина Ключковська // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проекція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори): зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 70–75.
5. Культурологічний словник / [ред. В.І. Рожка, О.В. Антонюка]. – К.: НМАУ, 2011. – 464 с.
6. Луцишин Г. Роль української діаспори у зовнішній політиці України / Галина Луцишин // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проекція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори): зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 234–236.
7. Малиновська О. Діаспори доби глобалізації: нові ролі і нові можливості / Олена Малиновська // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проекція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори): зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 41–48.
8. Україна-Польща: міжкультурна комунікація через ЗМІ діаспори [Електронний ресурс] / Т.Ю. Веремчук // Науковий віс-

- ник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – № 21. – С. 211–212. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvnu/filolog/2010_21/R3/Veremchuk.pdf.
9. Чопик Ю. Роль українських центрів та освітніх студій у становленні української діаспори в європейських країнах / Юрій Чопик // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проєкція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори) : зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 405–408.
10. Щигельська Г. Роль діаспори у лобюванні національних інтересів України на міжнародній арені / Галина Щигельська // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проєкція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори) : зб. матер. III Міжнарод. наук.-практ. конф. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. – С. 152–156.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2013.

Лалак О.А. Историко-ментальные основы формирования украинской диаспоры и институционально-процедурные механизмы взаимодействия с Украиной

В статье перечислены исторические предпосылки и терминология по созданию диаспоры. Показаны пути создания западной и восточной украинской диаспоры, принципиальные различия между ними. Установлен хронологический порядок возникновения I–IV переселенческих волн. Названы основные методы и способы осуществления межкультурной коммуникации между заграничными украинцами и материнской нацией.

Ключевые слова: диаспора, зарубежное украинство, I–IV переселенческие волны, западная и восточная украинская диаспора, межкультурная коммуникация, транснациональные сообщества.

Lalok O. Historical and mental principles of forming the Ukrainian diaspora and institutional and procedural mechanisms of cooperation with Ukraine

The historical progress of society stipulates certain geographical changes, including those among a population. As a result of certain circumstances, the numerous layer of population forced to abandon the territory of Ukraine.

The article is related to the determination of diaspora's concept. Besides that, we see the enumeration of the personal touches of the Ukrainian diaspora. Author of the article demonstrates some historical and mental principles of forming the Ukrainian diaspora, some pre-conditions of origin of the western and eastern one.

The review of the activity of representatives of western and eastern Ukrainian diaspora allows us to summarize certain differences between them. Historians and scientists conditionally divide the periods of migration of Ukrainian population abroad on four waves. The analysis of activity of Ukrainians abroad confirmed that there are cultural measures coming true, special purpose clubs are opening, the relations between state and public organizations are getting better any terms.

There are named the basic methods and ways to implement intercultural communication between the Ukrainian community abroad and the parent nation. Among them author of the article distinguishes intercultural cooperation: through the members of transnational families; through the activation of young people that open their intellect and creative potential; through the important influence of the Ukrainian universities and schools abroad etc. Such organizations carry out the role of cultural embassy of Ukraine.

The intercommunication among activists of public, youth, volunteer organizations allows creating their own institutes and regulating their mutual relations independently. There is underlined the importance of the activity with communities of Ukrainian foreigners of "International institute of education, culture and connections with the diaspora" in the Lviv Polytechnic National University. It also provides direct communicative mutual relations and is assisted by pupil's and student's exchanges.

The totality of mass-media and communication measures is adjusting to the international tolerance. So, the active filling of Internet space, activity of medias among diaspora, are providing peaceful coexistence in the conditions of cross-cultural environment.

So, occupying a non-tangent place in European community, Ukrainian society has to cooperate with strategic and important partners of foreignness.

Key words: diaspora, Ukrainians abroad, I–IV resettlement waves, western and eastern Ukrainian diaspora, intercultural communication, transnational communities.